

Híradás a Magyar Pszichológiai Társaság XXII. Országos Tudományos Nagygyűléséről

A Magyar Pszichológiai Társaság „Kapcsolataink világa” címet viselő, XXII. Országos Tudományos Nagygyűlésére 2013. június 5–7-én Budapesten került sor. A konferencia védnökei és előkészítői felkérték a büntetés-végrehajtási szervezet pszichológusait – külön szekciók keretében – előadások megtartására. A nagygyűlés számos programja közül két szekcióülés kizárólag a börtönpszichológia témakörével foglalkozott, illetve egy harmadik szekciónak is volt börtönpszichológus előadója.

*

A „*Senki se mondta, hogy jó vagyok, ... rossz lettem...*”: *Fiatalok a rács mögött* című szimpózium előadásai a bűnelkövető fiatalok büntethetőségének kérdésére, a börtönben élő csecsemők helyzetére, továbbá a fiatal fogvatartottakkal zajló diagnosztikai és terápiás munkára fókuszáltak. A szekcióülést *Magi Anna*, az ELTE PPK Pszichológiai Intézet munkatára és *Eisinger Andrea*, az ELTE Pszichológiai Doktori Iskola hallgatója szervezték. Az ülés diszputánsa, levezető elnöke *Szarka Attila*, az EMMI Aszódi Javítóintézete igazgatója volt.

Szabó Judit, az Országos Kriminológiai Intézet munkatársa előadásában a büntethetőségi korhatár leszállításának jogi, társadalmi és pszichológiai vonatkozásait vázolta fel. Az előadás aktualitását a 2012. évi C. törvény, azaz a 2013. július 1-jétől hatályos Büntető Törvénykönyv azon rendelkezései adták, amelyek bizonyos bűncselekmények tekintetében a büntethetőségi korhatár 14 évről 12 évre történő leszállításáról rendelkeztek. Az előadó a hazai helyzet és a nemzetközi példák, kriminálpolitikai tendenciák bemutatásával, párhuzamba állításával, a büntető igazságszolgáltatásban dolgozó pszichológusok tevékenysége szempontjából rendkívül fontos témákra világított rá.

Talmácsi Attila, a Bács-Kiskun Megyei Bv. Intézet klinikai szakpszichológusa a kecskeméti intézet Anya-gyermek Részlegének pszichológiai sajátosságait és a fejlesztés lehetőségeit mutatta be. Előadásában megfogalmazódott, hogy a börtönkörnyezet több szempontból nehezíti a harmonikus anya-gyermek kapcsolat kialakulását, ugyanakkor lehetőséget is biztosít az anyák számára – akik nagy része sérült családi háttérrel rendelkezik – kötődési képességeik fejlesztésére. A szakember annak a feltárására is törekedett, hogy hogyan lehet megtörni a gyakran generációkon átörökített, torzult kötődési mintákat, nevelési gyakorlatokat.

A következő előadás, amelynek anyagát az EMMI Aszódi Javítóintézete munkatársai – *Farkas Gábor*, *Hegyi Nóra*, *Subáné Halmos Éva* és *Virágh Judit* – állították össze, a művészetterápiák alkalmazását állította középpontba. A javítóintézetbe kerülő 14–19 éves, magatartási problémákkal küzdő fiatalok speciális módsze-

reket igénylő pszichológiai támogatást igényelnek. A növendékek nagy része aluliskolázott, némelyikük analfabéta, verbalitásuk általában igen gyenge, ezzel szemben aktivitási szintjük magas. Az ismertetett sajátosságok miatt az előadók a művészetterápiák alkalmazását mutatták be, amely az átélésen és a pozitív megerősítésen keresztül fejleszti a fiatalok empátiás készségét, szociabilitását és önértékelését. A zene- és képzőművészeti terápia, a filmklub, a pszichodráma olyan módszerek, amelyek a cselekvésen, az alkotáson keresztül segítik a résztvevők önkifejezését. A zárt intézetben fontosak ezek a technikák a szeparációból fakadó hangulati hullámzások enyhítése érdekében is.

A szimpózium utolsó előadója, *Virágh Judit* egy esettanulmányon keresztül mutatta be, hogy a képzőművészeti terápiás módszer – a képi üzenetek kibontása, a rajzterápia – segítségével milyen eredményeket tudott elérni egy családon belül bántalmazott, bűnelkövető gyerek esetében.

*

A gyilkos is ember című szimpózium előadásai az emberölés büntetett elkövetett, szabadságvesztés-büntetést töltő populációval foglalkoztak, bemutatva az életellenes cselekményt elkövetők pszichés jellegzetességeit, a terápiás munka jellemzőit, nehézségeit, továbbá a kiszabott hosszú idejű börtönbüntetés pszichés hatásait. A szekcióülés szervezője *Lehoczki Ágnes*, az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet szakpszichológusa, levezető elnöke *Fiáth Titanilla*, a Budapesti Fegyház és Börtön szakpszichológusa volt.

Lehoczki Ágnes annak a kutatásnak az eredményeiről számolt be, amelynek célja az emberölést elkövetett fogvatartottak pszichés reakcióinak feltárása volt. A vizsgálatot a szakemberek a Budapesti Fegyház és Börtönben, a Kalocsai Fegyház és Börtönben, továbbá a Szegedi Fegyház és Börtönben végezték, amelybe férfi és női fogvatartottakat egyaránt bevontak. Az előadás fókuszában a cselekmény okozta traumatizáció, szegény, bűntudat, valamint a férfi és női fogvatartottak között mutatkozó hasonlóságok és eltérések álltak.

Horváth Andrea, a Sopronköhida Fegyház és Börtön pszichológusa előadásában az életfogytiglani szabadságvesztés-büntetésüket töltő fogvatartottakkal végzett pszichológiai munka tapasztalatairól számolt be. Az előadó kiemelte, hogy a pszichológiai foglalkozásokon célszerű figyelemmel kísérni, hogy a fogvatartott letöltendő büntetésének melyik szakaszában van aktuálisan, mivel az elítéltek időszemléletét a „szakaszolás” jellemzi. Mint elmondta: a büntetés kiszabásakor a segítség teljes elutasításától a maximális támaszkeresésig különféle „első reakciók” figyelhetők meg a fogvatartottaknál. Idővel számos vizsgált személy „életfogytiglan-identitást” alakít ki, amelynek igyekszik az előnyös oldalát hangsúlyozni (pl. a börtönrutint vagy az információk birtoklását). Többen úgy vélték, hogy egyfajta hatalommal rendelkeznek fogvatartott-társaik között. Megfigyelhető az is, hogy a felülvizsgálathoz közeledve túlhangsúlyozott szerepet kap az a törekvés, hogy az elítélt jó benyomás keltsen a jövőjéről döntő bizottság tagjaiban.

Lukács-Miszler Katalin, az IMEI pszichológusa az emberölésért elítélt, pszichotikus állapotuk miatt nem beszámítható, emiatt kényszergyógykezelésre kötelezett betegekkel folytatott terápia tapasztalatait mutatta be. A prezentáció központjában a cselekménnyel való szembenézés problematikája és annak feldolgozása állt, különös tekintettel arra, hogy az illetők tettüket gyakran családon belül követték el.

A szimpózium – *Uzonyi Adél* és *Lehoczki Ágnes*, az IMEI szakpszichológusai jóvoltából – egy eset elemzésével zárult, amelyben egy kényszeres személyiségzavarral és kényszerbetegséggel diagnosztizált, harmincas éveiben járó férfi beteg történetét ismertették. *Lehoczki Ágnes* kiemelte, hogy a betegnél a kényszeres mechanizmus gyakran erőteljes agresszív késztetéseket tart féken, ami a személyiség egyensúlyához elengedhetetlenül szükséges. A vizsgált személy kapcsolati válsághelyzetének nyomására, a kényszereiről leszokva, agresszív késztetési felett kontrollt veszítve felesége sérelmére követett el életellenes cselekményt. Az eset tanulsága, hogy kényszeres pácienszt leszoktatni a kényszereiről – az alternatív kontroll lehetőségének biztosítása nélkül – esetenként életveszélyessé válhat.

*

A Terápiás programok tapasztalatai börtönben című szimpózium előadásai a bv. intézetekben zajló sokrétű pszichológiai munka sajátosságait, eredményeit foglalták össze. A szekcióülést *Kovács Zsuzsanna*, a Veszprém Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet pszichológusa szervezte, az ülés levezető elnöke *Lehoczki Ágnes* volt.

Kovács Zsuzsanna előadásában az egzisztenciális pszichoterápia elemeinek a börtönpszichológusi munkában való alkalmazási lehetőségeiről beszélt. Bemutatta az egzisztenciális szorongás formáit, az azokra adott reakciókat és a terápiás lehetőségeket. Hangsúlyozta, hogy a bv. intézetbe kerüléssel a fogvatartott olyan határhelyzetbe kerül, amely előhívja az egzisztenciális problémáit, és az életét érintő alapvető kérdések átgondolására ösztönöz.

Fiáth Titanilla a Grundtvig meseíró projekt hazai tapasztalatairól számolt be. A Budapesti Fegyház és Börtön 2011-ben csatlakozott a hat országot magába foglaló Grundtvig P.R.O.T.E.C.T. Projecthez, amelynek célja az volt, hogy a „közös mesélés” segítségével javítsa a fogva tartott apák és fiúgyermekeik kapcsolatát, és lehetőség szerint csökkentse a gyerekek által elszenvedett pszichés nehézségeket. A bv. intézetben 2012 augusztusában kezdődődtek a foglalkozások 14 fogvatartott bevonásával. A program során megbeszélték az apa szerepét, kiemelték az olvasás fontosságát, és elemezték a mesék felépítését. A résztvevők megfogalmazták a családjuk problémáit is tükröző, illetve azokra a mesék szimbolikus eszközeivel válaszokat kínáló történeteiket, amelyeket előadásukban DVD-re rögzítettek. A lemezeket egy karácsonyi ünnepség keretében adták át a hozzátartozóknak. Az előadó végül összefoglalta a program tapasztalatait, és beszámolt a más bv. intézetekben történő adaptáció lehetőségeiről.

Horváth Éva, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bv Intézet pszichológusa a náluk zajló STOP Vakvezetőkutya-kiképző, illetve kölyöknevelési program tapasztalata-

it osztotta meg a hallgatósággal. A program 2012 augusztusában indult a megyei börtön szirmabesenyői telephelyén, a Fiatalok Regionális Bv. Intézetében; a projektet négy fogvatartott bevonásával a Magyar Vakok és Gyengélátók Országos Szövetségének Vakvezetőkutya- kiképző Iskolája szakembereivel együttműködve valósították meg – két, 8 hetes labrador kutya képzését vállalva. Az előadó szerint a tanfolyamon részt vett fiatalok fogvatartottak személyisége és értékrendje fejlődött, gondolkodásuk pozitívabbá vált, társas mobilizálási és szociális alkotóképességekre is szert tettek, miközben nőtt a koherencia érzékük és az önbecsülésük.

*

Összegzésül megállapítható, hogy a magas színvonalú és érdekes előadásoknak köszönhetően a börtönpszichológiai szimpóziumok nagy érdeklődést keltettek, és a hallgatóság őszinte elismerését váltották ki. A tudományos ülés egyben jó alkalmat teremtett a pszichológus szakma prominens képviselőivel történő eszmecsereére is.